

بسمه تعالی

کتابچه توجیهی واحد بهداشت حرفه ای

جهت آشنایی پرسنل

تهیه: بهناز صابری متین

پاییز 96

فهرست مطالب:

1. نقشه بخش و عکس بخش

2. معرفی بخش

3. چارت بخش

4. اطلاعات مربوط به تجهیزات

5. آئین نامه های داخل و خارج بیمارستان

6. فرایند

7. شرح وظایف

جایگاه بهداشت حرفه ای در بیمارستانها

مقدمه

بهداشت حرفه ای عبارتست از علم و فن پیشگیری از بیماری های ناشی از کار و ارتقای سطح سلامتی افراد شاغل از طریق کنترل عوامل زیان آور محیط کار

هدف بهداشت حرفه ای : حفظ و ارتقاء سطحی سلامتی جسمی و روانی شاغلین و جلوگیری از بروز بیماریهای حوادث ناشی از کار، تطبیق کار با فرد شاغل در غیر اینصورت فرد با کار
یا :

«بهداشت حرفه ای عبارتست از علم و هنر تأمین بالاترین سطح سلامت نیروی کار، حفظ و ارتقای سلامتی آنان و حفظ سرمایه از طریق ایجاد محیط کار سالم، انتخاب فرد مناسب برای هر کار، تطبیق کار با مقتضیات روحی و جسمی شاغلین پیشگیری از حوادث و بیماریهای شغلی و غیرشغلی، آموزش بهداشت به آنان به گونه ای که هر فرد قادر باشد با برخورداری از حداکثر سلامتی و رفاه، فردی مؤثر برای اجتماع باشد. بیمارستان ها، مجموعه های بزرگ و پیچیده ای از نظر مدیریت دارای تعداد زیادی از مشاغل با تخصص های گوناگون می باشند. از دیدگاه محیط کار، بیمارستان ها می توانند جز محیط های خطرناک باشند چرا که پرسنل آنها در معرض مجموعه گسترده ای از مخاطرات فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی، ارگونومیکی، روانی و ... هستند. بنابراین مسائل مربوط به ایمنی و بهداشت حرفه ای کارکنان و حفاظت آنها از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

تاکنون سیاستهای ایمنی و سلامت در مراکز بهداشتی - درمانی عمدتاً برای بیماران و نه کارکنان آن پایه ریزی شده است. غالباً مدیران و کارکنان مراکز بهداشتی درمانی، احتمال کمی برای ابتلای کارکنان به بیماریهای ناشی از حضور و فعالیت در این مراکز قایل بوده و نسبت به سایر مشاغل نیاز کمتری برای توجه

به سلامت کارکنان احساس می کنند. بنابراین مدیران بیشتر بر مراقبت و سلامت بیماران تأکید داشته و توجه اندکی برای سلامت شغلی کارکنان معطوف می دارند.

هدف از تدوین این راهنما کاستن از بروز آسیب و بیماری در میان کارکنان مراکز درمانی است. در این راهنما عمده خطرات سلامت و ایمنی که ممکن است در مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت با آنان مواجه شویم ذکر گردیده است. مراکز مراقبت بهداشتی دارای طیفی از کارکنان می باشد که در معرض مخاطرات سلامت و ایمنی بالقوه ای قرار دارند. این کارکنان در مقایسه با سایر مشاغل درخواست غرامت بیشتری در مورد بیماریهای اسکلتی-عضلانی، بیماری های عفونی و انگلی، درماتیت و هیپاتیت ویرال، بیماری های روانی، بیماری های چشم، آنفلونزا و هیپاتیت توکسیک را دارا می باشند.

➤ مخاطرات عمومی بیمارستان

اشعه یونیزان، اشعه ماوراء بنفش، اشعه مادون قرمز، لیزر، ارتعاش، صدا، سرما، گرما، نور نامناسب	مخاطرات فیزیکی
داروهای سیتوتوکسیک، فرمالدئید، گلو تار آلدئید، متاکریلات، اتیلن اکسید، حلال، لاتکس، گاز بی هوشی (اکسید نیتروژن ، ایزوفلوران ،هالوتان)، فیوم جوشکاری، گرد و غبار، بخارات و ذرات ناشی از کوتر و لیزر	مخاطرات شیمیایی
حرکات نامناسب کمر، حرکات مکرر کمر، ایستادن طولانی، نشستن طولانی، بلند کردن، حرکات نامناسب و مکرر اندام فوقانی، حمل اجسام، هل دادن، کشیدن	مخاطرات ارگونومیک
پاتوژن های منتقله از راه خون و هوا (باکتری، ویروس، انگل)	مخاطرات بیولوژیک
شیفت کاری : (چرخشی ، ثابت ، نامنظم)، خشونت، استرس	مخاطرات

	سایکولوژیک
شرایط غیر ایمن در محیط کار (سر خوردن، افتادن، سطوح ناهموار، ابزار نامناسب)	مخاطرات محیطی

برنامه های بهداشت حرفه ای برای ایمنی کارکنان عبارت اند از:

□ تهیه MSDS مواد شیمیایی

material safety datasheet برگه اطلاعات ایمنی و بهداشتی مواد شیمیایی

MSDS یا برگه اطلاعات ایمنی مواد برگه ای است که اطلاعات لازم و ضروری را در اختیار مصرف کننده قرار می دهد. در این برگه ها، خواص فیزیکی، شیمیایی، مخاطرات بهداشتی، چگونگی مواجهه، اقدامات احتیاطی برای حمل و انبارداری و کاربرد ایمنی، دستورالعمل های کمکهای اولیه، اقدامات کنترلی و اثرات زیست محیطی ماده مورد نظر توسط سازنده مشخص می شود. کارمندان در محیط کار ممکن است در معرض مواد شیمیایی قرار گیرند که این مواد می تواند منجر به اثرات مختلفی شود که شدت آنها با توجه به راه مواجهه (تنفس، پوستی، گوارشی) و میزان تماس متفاوت خواهد بود.

لذا اقدامات انجام شده در این زمینه در بیمارستان:

- 1- تهیه لیست مواد شیمیایی مورد استفاده در کلیه بخشها
- 2- تهیه کتابچه msds (اطلاعات ایمنی و بهداشتی مواد شیمیایی) و تحویل به کلیه بخشها
- 3- آموزش کارکنان در معرض در رابطه با ایمنی مواد و بایگانی نسخه این اطلاعات در واحدهای مربوطه

□ برنامه های مربوط به معاینات ادواری و پایش سلامت پرسنل

امروزه افراد در محیطهای کاری خود با عوامل زیان آور فیزیکی ، شیمیایی ، بیولوژیکی و ارگونومیکی مواجه هستند . هر شغل و حرفه ای مخاطرات خاص خود را دارد . با انجام معاینات ادواری و پایش سلامت می توان به حفظ سلامت و صیانت از نیروی انسانی و پیشگیری از بروز بیماریهای شغلی کمک نمود .

هدف از انجام معاینات دوره ای پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار و حفظ سلامت افراد است .

- تشکیل پرونده پایش سلامت برای هر فرد و تکمیل فرمهای ادواری و پایش سلامت
- انجام آزمایشهای مربوط به این معاینات بطور کامل توسط فرد (آزمایشات کامل خون ، ادیومتری ، اپتومتری و ...)
- پس از تأیید آزمایشات توسط پزشک مربوطه ، به متخصص طب کار جهت بررسی ارجاع و توصیه های لازم و تأیید متخصص از نظر شرایط کاری
- بایگانی پرونده های بهداشتی در این واحد

□ برنامه های مربوط به آموزش خطرات شغلی و بهداشت کار

آموزش بهداشت دارای نقش مهمی در سلامتی انسانها و ارتقای سلامت کارکنان است و می تواند باعث کاهش خطرات و ایمن شدن در محیط کار گردد در این رابطه آموزش به کارکنان بخشها داده و آزمون گرفته میشود .

✓ برنامه آموزشی شامل زمان ، مکان ، مدرس ، محتوای آموزش و گروههای هدف تهیه و اطلاع رسانی می شود .

✓ محتوای آموزش متناسب با خطرات موجود و احتمالی می باشد . (در رابطه با ایمنی و بهداشت کار)

✓ جزوه ها و پمفلت های آموزشی در اختیار افراد جهت آگاهی بیشتر قرار می گیرد .

✓ بایگانی مستندات آموزشی در این واحد (فرم های آموزشی)

✓ تهیه بنر ها و شعارهای ایمنی و بهداشتی و نصب در محل

✓ اجرای برنامه آموزشی اطفاء حریق برای کلیه کارکنان بطور سالانه با همکاری واحد مهندسی و شرکت معتبر اطفاء حریق بصورت تئوری و عملی

□ برنامه های مربوط به حفاظت و ایمنی محیط نظیر وسایل حفاظت فردی

کارکنان

وسایل حفاظت فردی متناسب با کار برای جلوگیری از بیماریهای شغلی ساخته شده اند .

در هر بخش و شغل وسایل حفاظت فردی متناسب با کار مورد نیاز است . در این زمینه اقدامات لازم شامل :

✓ بازدید از بخشها و تیه لیست وسایل حفاظت فردی مورد نیاز متناسب با کار

✓ اقدام جهت تهیه وسایل حفاظت فردی مورد نیاز و پیشنهاد شده و اجرای آن توسط واحد مربوطه (بررسی در کمیته ایمنی)

✓ آموزش به کارکنان جهت استفاده صحیح از این وسایل

اقدام تجهیزات حفاظت فردی:

در حالت کلی تجهیزات حفاظت فردی با توجه به نوع مصرف ، احتمال خطر و به منظور جلوگیری از حوادث غیر خواسته

برای اعضای بدن به شرح ذیل میباشد:

□ □ لباس کار

□ □ پیش بندهای حفاظتی

□ □ کفش های ایمنی

□ □ تجهیزات حفاظت از دستها

□ □ تجهیزات حفاظت از گوش

□□ تجهیزات حفاظت از چشم و صورت

□□ تجهیزات حفاظت از سر

لباس کار:

لباس کار به عنوان یکی از وسایل استحضافی فردی مطرح میباشد و کلیه کارکنان باید با لباس کار مناسب در محل کار خود حاضر شوند. لباسکار کارکنان دارای خصوصیتی بوده و مطابق مقررات خاصی در اختیار کارکنان قرار میگیرند. معمولاً لباس کار به عنوان یک پوشش سراسری تنه، دست و پاها را در مقابل شرایط محیطی حفاظت میکند. ساده ترین شکل لباس کار در دو فرم ظاهری بلوز و شلوار (دو تکه) و نوع یکسره و از جنس الیاف طبیعی و یا درصدی الیاف طبیعی و مصنوعی در مواردی تماماً از الیاف شیمیایی و صنعتی تولید میشود.

پیش بندهای حفاظتی:

پیش بندها از جمله تجهیزات حفاظت از بدن میباشند. جنس پیش بند با توجه به شرایط استفاده از آن جنس نایلونی پیشگیری از ریزش آب)، چرمی (جهت پیشگیری از ریزش پلیسه جوشکاری)، سربی (جهت حفاظت در برابر پرتوهای رادیو اکتیو) پلی وینیل کلراید (جهت حفاظت از مواد شیمیایی) و انتخاب میشود.

گان:

حین انجام کارهای تهاجمی یا فعالیت های مراقبت از بیمار که احتمال پاشیده شدن خون، مایعات بدن، ترشحات و مواد دفعی وجود دارد، به منظور محافظت از پوست و جلوگیری از کثیف و آلوده شدن لباس باید گان پوشید.

تجهیزات حفاظت از دستها :

بیش از 41 % حوادث ناشی از کار مربوط به آسیبهای وارده به دست و انگشتان میباشد. دست انسان را خطرات متعددی از جمله لبه های تیز و برنده ، ضربات مکانیکی، مواد شیمیایی، خون و مایعات و ترشحات، حرارت ، الکتریسیته ، ارتعاش و پرتوهای رادیواکتیو در محیطهای کاری تهدید میکند که جهت پیشگیری از این آسیبها آشنایی با الزامات عمومی بکارگیری این تجهیزات حفاظتی و انواع دستکشهای حفاظتی ضروری است.

هنگام دست زدن به خون، مایعات، ترشحات، مواد دفعی بدن بیمار، وسایل آلوده و در زمان خونگیری و سایر اقدامات تهاجمی عروقی باید دستکش تمیز پوشید. قبل از تماس با مخاط ها و پوست آسیب دیده باید دستکش تمیز پوشید.

اگر برای یک بیمار کارهای مختلف و اقدامات تهاجمی صورت می گیرد دستکش ها باید در فواصل انجام این امور تعویض شوند. همچنین بعد از تماس با ماده ای که ممکن است حاوی غلظت زیاد میکروارگانیسم باشد، دستکش ها باید تعویض گردند.

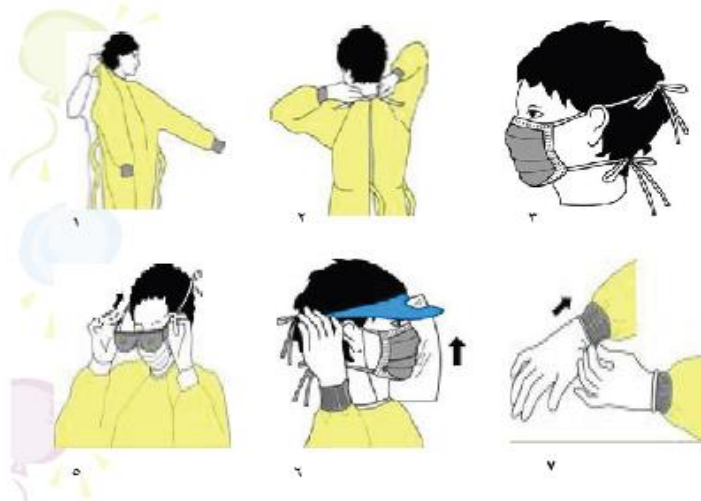
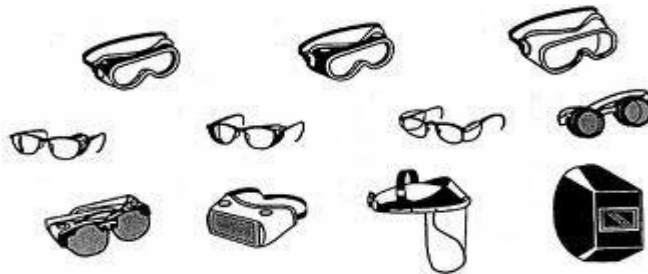
بلافاصله پس از استفاده از دستکش، قبل از دست زدن به سطوح و وسایل غیرآلوده و قبل از تماس با بیمار دیگر، باید دستکش ها را از دست ها خارج نمود.

انواع ماسک، محافظ چشم، محافظ صورت:

به منظور محافظت مخاط چشم، بینی و دهان حین انجام کار های تهاجمی یا فعالیت های مراقبت از بیمار که احتمال پاشیده شدن خون، مایعات بدن، ترشحات و مواد دفعی وجود دارد باید از ماسک و محافظ صورت یا چشم استفاده نمود.

عینک ایمنی گاگل Goggles که خود نیز انواع مختلف دارد مثل گاگل مقاوم در برابر ضربات ، مقاوم در برابر ذرات و گرد و غبار، مقاوم در برابر مواد شیمیایی، مقاوم در برابر اشعه های شدید لیزر، مقاوم در برابر جوشکاری

□ اقدامات مربوط به شناسایی و ارزشیابی عوامل زیان آور در محیط کار و ارائه

راهکارهای کنترلی

سلامت کارکنان ، محیط کار ایمن را می طلبد . اقداماتی که در زمینه ایمن بودن محیط کار انجام می گیرد شامل :

- ❖ تهیه چک لیست های ایمنی و فرم گزارش مخاطرات برای هر بخش در رابطه با عوامل زیان آور فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیکی و...
- ❖ بازدید از بخشها و قسمتها و پر کردن چک لیست های ایمنی مربوط به هر بخش و تعیین نواقص موجود در هر بخش
- ❖ اقدام جهت رفع نواقص با همکاری واحد های مربوطه
- ❖ اندازه گیری دوره ای آلاینده های محیط کار از جمله صدا ، روشنایی ، گازها و بخارها ، ارگونومی و ... و ارزیابی و کنترل آنها با توجه به استاندارد از طریق شرکت های مربوطه بهداشت حرفه ای.

□ برنامه های مربوط به شناسایی خطرات محیط کار و ارزیابی آنها و ثبت حوادث

حوادث شغلی بیشتر در اثر بی احتیاطی و عدم رعایت مقررات ایمنی در محیط های کاری بوجود می آید و تنها به آسیب و جراحات محدود نمی شود بلکه باعث بیماریهای شغلی می گردد .

لذا باید تمام حوادثی که در محیط کار اتفاق می افتد ثبت شود . مقصود از گزارش حوادث فراهم کردن اسناد و مدارک دائمی یک واقعه برای حفظ سوابق خطراتی است که در آینده ممکن است بار دیگر رخ دهد و بتوان تمهیدات لازم برای حذف یا کاهش خطر را پی ریزی کرد .

✓ در اختیار قرار دادن فرم های حادثه روزانه به سرپرستاران بخشها جهت ثبت حوادث

✓ تحویل این فرمها به واحد بهداشت حرفه ای جهت بررسی آنها

✓ آموزش به کارکنان در رابطه با خطرات و حوادث شغلی

✓ ارزیابی ریسک در بخشهای بیمارستان جهت شناسایی مخاطرات و کنترل آنها

- مدیریت ریسک یعنی برقراری رویکردی مؤثر و پیشگیرانه برای شناسایی خطرات بالقوه و آگاهی از عوامل خطرناک محیط کار ، ارزیابی ریسک و نهایتاً اجرای برنامه های مؤثر کنترلی و کاهنده می باشد .
- ارزیابی ریسک : فرآیند کلی برآورد نمودن میزان ریسک و تصمیم گیری در خصوص قابل تحمل بودن ریسک
- **خطر** : عوامل بالقوه آسیب رسان ، به عواملی اطلاق می شود که سبب بیماری ، آسیب ، صدمه به تجهیزات محیط می شود .

□ تشکیل کمیته ایمنی و بهداشت کار بصورت ماهانه جهت بررسی و پیگیری

نواقص

- ✓ کمیته ایمنی و بهداشت کار ماهیانه با حضور مسئولان مربوطه (معاونت فنی ، مترون ، مهندسی و ...) جهت رفع نواقص برگزار می گردد .

شرح وظایف کارشناس بهداشت حرفه ای شاغل در بیمارستانها و مرکز درمانی

بسمه تعالی

با عنایت به بخشنامه اجرائی تشکیل کمیته های ایمنی و بهداشتی در بیمارستانها و مراکز درمانی شرح وظایف کارشناس بهداشت حرفه ای تهیه و ابلاغ گردید (ابلاغیه مرکز بهداشت)

شرح وظایف کارشناس بهداشت حرفه ای در بیمارستان

- 1- آشنا نمودن مدیران ، اعضاء کمیته حفاظت فنی و بهداشتکار و کارکنان با جایگاه بهداشت حرفه ای در بیمارستان - جایگاه بهداشت حرفه ای در قوانین ایران و اثرات مثبت رعایت دستورالعملهای بهداشت حرفه ای در سلامت شاغلین
- 2- تشکیل کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار و طرح مسائل و مشکلات حفاظت و بهداشتی در جلسات کمیته و ارائه پیشنهادات لازم به مدیر بیمارستان جهت رفع نواقص و سالم سازی محیط کار
- 3- ارسال صورتحسابات کمیته به مرکز بهداشت مربوطه بر اساس فرم پیشنهادی به روش بررسی تصمیمات جلسه قبلی و سپس اتخاذ تصمیمات جدید و مشخص نمودن مسئول پیگیری
- 4- شناسائی شغلهای موجود و تعداد پرسنل هر شغل بر اساس تماس با عوامل زیان آور محیط کار و ارائه راه حلهای متناسب جهت کنترل و ارائه پیش نویس دستورالعملهای لازم جهت انجام کار سالم و بهداشتی به منظور پیشگیری از ایجاد عوارض و بیماریهای ناشی از عوامل فیزیکی - شیمیائی - ارگونومیکی ، بیولوژیکی و روانی محیط کار
- 5- برنامه ریزی جهت اندازه گیری حداقل سالی یکبار عوامل زیان آور محیط کار و اقدامات کنترلی و ارسال نتایج به مرکز بهداشت مربوطه .
- 6- بررسی و بازدید بهداشتی طبق برنامه زمانبندی شده از تسهیلات بهداشتی و تاسیسات و اعلام کلیه ابرادات و نواقص حفاظتی و بهداشتی و پیشنهادات لازم جهت رفع آنها.
- 7- همکاری و تشریح مساعی با کارشناسان بهداشت حرفه ای و بازرسان کار جهت اجرای مقررات حفاظتی و بهداشت کار.
- 8- توجیه و آشنا سازی شاغلین نسبت به رعایت مقررات و موازین بهداشتی و حفاظتی در محیط کار
- 9- همکاری با مدیران در تهیه دستورالعملهای لازم برای انجام کار مطمئن ، سالم و بدون خطر و همچنین استفاده صحیح از لوازم و تجهیزات بهداشتی و حفاظتی در محیط کار و متناسب بودن لوازم با نوع کار.
- 10- پیشنهاد به مدیر بیمارستان جهت تشویق شاغلینی که در امر حفاظت فنی و بهداشت کار علاقه و جدیت دارند.
- 11- پیگیری لازم در انجام معاینات قبل از استخدام و ادواری به منظور پیشگیری از ابتلاء شاغلین به بیماریهای ناشی از کار و ارائه نتایج حاصله به

مراکز بهداشت مربوطه .

12- تهیه پیش نویس دستور العمل جهت انجام معاینات کارگری (قبل از استخدام و دوره ای) برای شغل های موجود و تهیه جدول آزمایشات روتین و اختصاصی شغل های موجود با همکاری پزشک متخصص طب کار و یا پزشک عمومی دوره دیده طب کار مجاز (25 امتیازی)

13- اعلام موارد مشکوک بیماری های حرفه ای از طریق مدیر بیمارستان به مرکز بهداشت مربوطه و همکاری در تعیین شغل مناسب برای شاغلینی که به تشخیص شورای پزشکی به بیماری های حرفه ای مبتلا شده و یا در معرض ابتلاء آنها قرار دارند (موضوع تبصره 1 ماده 92 قانون کار)

14- ثبت آمار حوادث و بیماری های ناشی از کار شاغلین و تعیین ضریب تکرار و ضریب شدت سالانه حوادث و ارسال به مراکز بهداشت مربوطه .

15- نظارت بر تهیه و استفاده صحیح از وسایل حفاظت فردی متناسب و همچنین نصب پوستر های آموزشی بهداشتی و حفاظتی در محیط کار .

16- کلیه اقدامات در زمینه سالم سازی محیط کار (- تهویه مناسب - مبارزه با حشرات و جوندگان موزی ، تامین آب بهداشتی سالم ، نظارت بر جمع آوری صحیح و دفع بهداشتی زباله و فاضلاب)

17- بررسی خلاصه نتایج معاینات سالیانه و مشخص نمودن رابطه معنی دار بین نتایج معاینات و عوامل موجود محیط کار به تفکیک شغل و بیماری های اعضای بدن و ارسال نتایج به مرکز بهداشت مربوطه .

18- شرکت در دوره های بازآموزی و گردهم آئی های مربوطه در جهت افزایش اطلاعات علمی در زمینه بهداشت حرفه ای

19- آموزش شاغلین در نحوه کاربرد وسائل آتش نشانی و اطفای حریق

20- بازدید مستمر از سیستم های حفاظتی موجود در بیمارستان از قبیل سیستم اطفاء حریق ، دریهای خروج اضطراری ، پلکان ، نرده ها و غیره

21- آشنائی با الزامات و مقررات استاندارد OHSAS و RISK ASSESMENT و HSE و

22- آشنائی با مبانی کامپیوتر و برنامه OFFICE و...

23- ارسال قرارداد تمدید فعالیت کارشناس با بیمارستان تا یک هفته بعد از عقد قرارداد به مراکز مربوطه

24- ارسال یک نسخه از کلیه اقدامات انجام شده ، نتیجه اندازه گیری عوامل زیان آور محیط کار ، فرم 3-111 (جمع بندی خلاصه معاینات کارگری) و عوامل زیان آور کنترل شده به مراکز مربوطه

25- تهیه لیست ایمنی مواد شیمیائی اعم از مواد اولیه - بینابینی و تولیدی (MSDS)

26- تهیه خط مشی ایمنی و بهداشت حرفه ای در بیمارستان بصورت مدون

سپاس